

ДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕМАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОЦЕСІ ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ-ІНОЗЕМЦЯМИ

Вивчення української мови як іноземної набуває дедалі більшої популярності в сучасному світі, адже Україна привертає увагу своєю багатою культурою, історією та економічними можливостями. Для іноземців, які прагнуть опанувати цю мову, процес навчання є водночас захопливим і складним через її унікальні особливості – розвинену граматичну систему, багатство лексики та специфічну фонетику. У цьому контексті важливу роль відіграє тематичний контроль, який є невід’ємною частиною навчального процесу. Він дозволяє не лише оцінити рівень засвоєння матеріалу, а й скоригувати методи викладання, адаптуючи їх до потреб студентів. Ці тези присвячено аналізу тематичного контролю як інструменту підвищення ефективності вивчення української мови іноземцями з акцентом на його практичне застосування, що сприяє розвитку мовних навичок студентів-інофонів.

Метою нашого дослідження є проаналізувати особливості організації тематичного контролю під час вивчення української мови як іноземної, визначити його основну мету та продемонструвати, як різноманітні форми перевірки – від тестів до проєктної діяльності – можуть сприяти комплексному засвоєнню мови. Окрім того, ми прагнемо продемонструвати, як тематичний контроль допомагає враховувати індивідуальні особливості студентів і як він інтегрується в загальну систему навчання, стаючи не лише оцінкою, а й мотивацією до подальшого вдосконалення.

Тематичний контроль у вивченні української мови як іноземної має кілька основних цілей. По-перше, він допомагає оцінити, наскільки

студенти засвоїли конкретний мовний матеріал. По-друге, він сприяє виявленню прогалин у знаннях, що дозволяє вчасно скоригувати навчальний процес. По-третє, тематичний контроль мотивує студентів систематично працювати над мовою, адже усвідомлення того, що їхні навички будуть перевірені, стимулює до ретельної підготовки. Так, наприклад, якщо студенти вивчають тему «Подорожі та транспорт», контроль може включати як письмові завдання (написання короткого твору про подорож), так і усні (складання діалогу «У туристичному агентстві»), що дозволяє перевірити лексичний запас, граматичну правильність і комунікативну компетентність студентів.

Одним із найпоширеніших методів тематичного контролю є використання тестових завдань. Такі тести можуть бути різноманітними за формою: від завдань із вибором правильної відповіді до відкритих питань, які вимагають творчого підходу. Наприклад, студентам можна запропонувати обрати правильну форму дієслова у реченні типу «*Я (їду/їдеш) до Києва завтра*» з метою перевірки знання дієвідмінювання. Інший приклад – завдання на заповнення пропусків у тексті, де студенти мають вставити відповідні прийменники чи відмінкові закінчення, як-от «*Я живу ____ (у/на) селі ____ (з/із) друзями*». Такі вправи дають змогу оцінити не лише теоретичні знання, а й уміння застосовувати їх на практиці.

Практичний аспект тематичного контролю також включає усні форми перевірки, які є особливо важливими для іноземців, що вивчають українську мову [2]. Оскільки українська мова має складну фонетичну систему – м'які приголосні, наголос, що змінює значення слів (наприклад, «замок» – будівля, і «замок» – пристрій для замикання), – усний контроль дозволяє оцінити, наскільки студенти опанували вимову та інтонацію. Наприклад, викладач може попросити студента прочитати діалог або скласти розповідь на тему «Мій день», звертаючи увагу на правильність артикуляції звуків [г], [ж], [щ] чи вживання наголосу. Такі завдання також допомагають розвивати спонтанне мовлення, що є важливим для реального

спілкування.

Ще одним ефективним інструментом тематичного контролю є проєктна діяльність. Студенти можуть отримати завдання підготувати презентацію чи написати есе на задану тему (наприклад, «Українські традиції» або «Моя улюблена книга українською»). Такий підхід дозволяє перевірити не лише знання лексики та граматики, а й уміння логічно структурувати текст, використовувати мовні засоби для вираження власної думки. Наприклад, студент, описуючи традицію святкування Івана Купала, має правильно вжити часові форми («Святкують у ніч з 6 на 7 липня»), а також тематичну лексику («вогнище», «вінок», «стрибати через вогонь»). Це дає викладачу змогу оцінити комплексне засвоєння матеріалу.

Важливим є також адаптивний підхід до тематичного контролю, який враховує рівень володіння мовою та рідну мову студентів. Так, для носіїв англійської чи китайської мов труднощі можуть бути пов'язані з категорією роду чи системою відмінків, що відсутні в їхніх рідних мовах. Тому контрольні завдання мають бути диференційованими: для початківців – простіші, як вибір правильного роду прикметника («висок_чоловік» чи «висок_жінка»), а для просунутих – складніші, як аналіз тексту з поясненням граматичних конструкцій.

Не менш важливим аспектом є зворотний зв'язок між викладачем і студентом після тематичного контролю. Викладач має не просто вказати на помилки, а й пояснити їхню природу. Наприклад, якщо студентка сказала «Я пішов до магазину» замість «Я пішла до магазину», викладач може звернути увагу на узгодження присудка з підметом у роді і числі. Такий підхід сприяє глибшому розумінню правил і запобігає повторенню помилок у майбутньому. Крім того, зворотний зв'язок може включати рекомендації щодо додаткових вправ чи ресурсів, наприклад, прослуховування україномовних подкастів для покращення сприйняття на слух.

Тематичний контроль також має бути інтегрованим у загальну

систему навчання, а не сприйматися студентами як ізольований етап. Наприклад, після вивчення теми «Погода» контроль може включати створення прогнозу погоди українською мовою з використанням лексики («хмарно», «дощ», «вітряно» тощо) та граматичних конструкцій («Завтра буде тепло»). Це дозволяє студентам бачити практичну цінність отриманих знань і застосовувати їх у реальних ситуаціях. Інтеграція контролю з іншими видами діяльності, такими як групові дискусії чи рольові ігри, також підвищує мотивацію та інтерес до навчання [2].

На завершення варто зазначити, що тематичний контроль у вивченні української мови як іноземної є не лише інструментом оцінки, а й важливим елементом педагогічного процесу, який сприяє розвитку мовних компетенцій. Завдяки різноманітним формам – тестам, усним вправам, проєктам – він дозволяє комплексно оцінити знання студентів, враховуючи їхній рівень і потреби. Приклади завдань, як-от аналіз тексту, складання діалогів чи опис традицій, демонструють, що контроль може бути не лише перевіркою, а й можливістю для студентів проявити творчість і поглибити розуміння української мови та культури. Таким чином, правильно організований тематичний контроль стає мостом між теоретичним вивченням і практичним застосуванням мови, допомагаючи іноземцям не лише опанувати українську, а й відчути її красу та унікальність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гмиря Л.В. (2023) Методика викладання української мови як іноземної: [навчальний посібник] 2-ге вид., допов. Київ: Видавничий центр КНЛУ. 40 с.
2. Мунтян О. О. (2025) Сучасні підходи до контролю знань студентів-іноземців на початковому етапі вивчення української мови як іноземної. *Theory and practice of modern science: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the IX International Scientific and Theoretical Conference*, March 28, 2025. Kraków, Republic of Poland: International Center of Scientific Research. Pp. 148 – 151.